

כי תשא את ראש בני ישראל וגו'

ביאור בדרך אפשר

1 הכתוב "ברוך ה' אלוקי ישראל מן העולם ועד העולם" אמרו בזה: מעלמא
2 דאתכסיא (עולם מכוסה) לעלמא דאתגליא (עולם גלוי). ומוסבר על כך בחזרת
3 החסידות כי כשם שבעולם הזה יש "ים" שהוא עולם שהנבראים שבו מכוסים
4 ויש "יבשה" שהיא עולם שהנבראים שבו גלויים, על-דרך-זה למעלה,
5 להבדיל, יש דרגות גבוהות שבגלל

6 הרוממות שלהם הן נעלמות ומכוסות
7 ונקראות "עלמא דאתכסיא" ואילו
8 האור האלוקי המצומצם שיווד
9 ומתגלה לנבראים נקרא "עלמא
10 דאתגליא", שְׁשֵׁם ב"עלמא
11 דאתכסיא" הביטול לאלוקות גדול יותר
12 מאשר ב"עלמא דאתגליא", כך שניכר
13 כיצד האלוקות היא המציאות
14 האמיתית והנבראים הם כאין ואפס,
15 לְמַעַלָּה יֵשׁ וּלְמַטָּה אֵין, וכיון
16 שזה מעמדו ומצבו של הכוכבים
17 הקרובים לאלוקות ובטלים לאלוקות,
18 לְכֵן הֵם קְטַנִּים. מֵה־שְׁאִין־כֵּן
19 חֲמָה וּלְכַנָּה נְרָאִים גְּדוּלִים,
20 וקרכת אלוקים והביטול שלהם
21 לאלוקות לא נראים בהם כל כך וּמְזָה
22 נִמְשָׁךְ לְהִיּוֹת נְרָאָה לְמַטָּה
23 הֵישׁ וּלְמַעַלָּה אֵין כּוּי' ולפי
24 התפיסה הזו, היותר נמוכה, נראה
25 שהעולמות והנבראים התחתונים הם
26 "יש" ומציאות, ואילו האלוקות נעלמת
27 ולא ניכרת והיא "אין".

28 וּלְכֵן, לְעַתִּיד־לְבֹא, פְּאֶשֶׁר
29 וְנִגְלָה כְּבוֹד הַיְיָ וְגו',²⁹
30 והאלוקות תהיה גבילי וכולם יראו
31 שבעצם כל הנבראים בטלים לאלוקות
32 והם אין ואפס אֲזִי חֲתֻמָּה
33 וְהַלְכָנָה בּוֹשִׁים, פִּיּוֹן שְׁמָהּ
34 נִשְׁתַּלְשַׁל הֵישׁ וְדָבָר נִפְרָד,
35 הנבראים שבהם הביטול לא ניכר
36 ונוגש מֵה־שְׁאִין־כֵּן הַכּוֹכְבִים
37 כּוּי' שהם בחינת קטנות וביטול.

38 וְזֶהוּ גַם מַה שְׁפִסּוּם הַפְּסוּק¹⁹ שבו נזכר עניין המספר ביחס לכוכבים
39 הוא "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, המוציא במספר צבאם לכולם
40 בשם יקרא" הוא מֵרַב אוֹנִים וְאִמְיִן פַּחַ אִישׁ לֹא נִעְדָר, פִּי
41 בַּכּוֹכְבִים יִשְׁנוּ עֲנִיִן הַמְּסַפֵּר (כמו שכתוב בתחילת הפסוק המוציא
42 בַּמְּסַפֵּר צְבָאָם), וְכִמּוֹ שְׁפָתוֹב³⁰ בַּפְּסוּק אַחַר מוֹנָה מְסַפֵּר

ביאור בדרך אפשר

לְכּוֹכְבִים, שְׁזָהוּ מְצַד הַחֲשִׁיבוֹת שְׁפָדְכָר (כנ"ל סעיף א שדבר יקר
והשוב ראוי שיספרו אותו), וּלְכֵן אִישׁ לֹא נִעְדָר, שְׁאִישׁ אִף אַחַד
מֵהַכּוֹכְבִים לֹא נִעְדָר וְחָדַל לְהַתְקִים, אֲלֵא כּוֹלָם לְלֹא יוֹצֵא מִן הַכִּלּוּ
קִימִים וְעוֹמְדִים בְּרוּם כְּגוּבָה עוֹלָם מְשַׁשׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית
כּוּי'³¹ ועד היום הזה, וְהֵינּוּ³²,

שְׁמַצִּד הַחֲשִׁיבוֹת שְׁלֵהֶם, נִתָּן
בָּהֶם גַּם הַתְקָף וּבִלְשׁוֹן הַכְּתוּב
"מְרוּב אוֹנִים וְאִמְיִן כּוּחַ" שְׁפִיּוֹ
קִימִים (לֹא רַק בְּמִיִן כְּמוֹ צְבֹא
הָאָרֶץ שֶׁאִמְנַם גַּם הוּא מְמַשֵּׁךְ
לְהַתְקִים מִשַּׁשׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית וְעַד עַתָּה
אֲבָל קִיּוּמוֹ בְּמִיִן, הֵינּוּ שְׁסוּג הַצּוּמָח
אוֹ חָזִי וְכִדּוּמָה מְמַשֵּׁךְ לְהַתְקִים אֲבָל
הַנְּבֵרָאִים הַפְּרִטִים עֲצָמָם מִתְכַּלִּים
וְאַחֲרֵים בָּאִים בְּמִקּוּמָם, אֲלֵא כְּצֹבֵא
הַשָּׁמַיִם שֶׁמְמַשִּׁיכִם לְהַתְקִים גַּם)
בְּאִישׁ כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ שְׁקִימִים
מִשַּׁשׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית וְעַד הַיּוֹם מְבַלִּי
לְהַתְחַלֵּף, דְּבַר הַמּוֹרָה עַל חֲשִׁיבוֹת
מִיּוֹחַדָּת. וְכֵן גַּם עֲנִיִן הַמְּסַפֵּר וְהַמְּנִיִן
מּוֹרָה עַל חֲשִׁיבוֹת וְעַל־דִּרְךָ
מֵאֲמָר רְבוּתֵינוּ וְלִ"ל³³ לְגַבִּי
בִּיטוּל אִיסוּר שֶׁנִּתְעַרַב בְּהִיתָר, שְׁגַם
בְּמִקְרָה שְׁלִפֵי הַהִלְכָה הַדְּבַר בְּטֹל כְּרוּב
אוֹ בְּשִׁישִׁים וְכד' הִרִי אֶת שְׁדָרְכּוֹ
לְמַנּוֹת, אִם הָאִיסוּר שֶׁנִּתְעַרַב בְּהִיתָר
הוּא דְּבַר שְׂרָגִילִים לְמַנּוֹת בּוֹ כֹּל יְחִידָה
כְּפִנֵי עֲצָמָה הוּא דְּבַר חֲשׁוֹב
וְאִינוּ בְּטֹל כּוּי'.

ד) וּמִמְשִׁיף בַּמֵּאֲמָר³⁴, דְּצָרִיף לְהִבִּין מַה
שְׁנִתְבָּאָר לְעִיל שְׁעֲנִיִן הַמְּסַפֵּר
הוּא עֲנִיִן שֶׁל מַעַלָּה כּוּי', כְּפִי שְׁהַקְשָׁה הַשְּׁל"ה³⁵
מִמָּה שְׁאֲמָרוּ רְבוּתֵינוּ וְלִ"ל³⁶ אֵין הַבְּרָכָה מְצִיָּה
כּוּי' בְּדָבָר הַמְּנוּי, אֲלֵא בְּדָבָר הַסְּמוּי מִן הַעִיִן.
וּמִבָּאָר הַשְּׁל"ה, שְׁיֵשׁ עֲנִיִן מְסַפֵּר, הַמְּסַפֵּר
שֶׁל עֲנִיִן עוֹלָם הַזֶּה כּוּי', וְעֲנִיִן הַמְּסַפֵּר שֶׁל
הַשָּׁגַת עוֹלָם הַבָּא כּוּי', וּמִבָּאָר³⁷, שְׁזָהוּ הַחֲלוּק
מְצִיָּה כּוּי' בְּדָבָר הַמְּנוּי, אֲלֵא בְּדָבָר הַסְּמוּי מִן הַעִיִן וְאִם כֵּן
הַמְּנִיִן וְהַמְּסַפֵּר הוּא דְּרוּקָא חִסְרוּן וְלֹא מַעֲלָה.
וּמִבָּאָר הַשְּׁל"ה, שְׁיֵשׁ עֲנִיִן מְסַפֵּר, כְּלוֹמַר שְׁנֵי סוּגִים שׁוּנִים
שֶׁל מְסַפֵּר הַמְּסַפֵּר שֶׁל עֲנִיִן עוֹלָם הַזֶּה כּוּי', וְעֲנִיִן הַמְּסַפֵּר
שֶׁל הַשָּׁגַת עוֹלָם הַבָּא כּוּי', וּמִבָּאָר³⁷, שְׁזָהוּ הַחֲלוּק בֵּין אֶת

(29 ישע"י מ, ה. 30) תהלים קמז, ד. 31) ראב"ע ורד"ק ישע"י עה"פ. 32) ראה גם המשך תער"ב שבהערה 4. 33) ביצה ג, ב. 34) אוה"ת שם ע' א'תתכח. וראה גם סה"מ תרל"ח שם (ע' עח ואילך). המשך תער"ב שם ע' קעא ואילך. 35) פ' במדבר שמז, א. 36) תענית ח, סע"ב. ב"מ מב, א. 37) שם שמח, ב.